

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО”
(для бакалаврів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено кандидатом юридичних наук, професором кафедри цивільно-правових дисциплін *О. Х. Юлдашевим*

Затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін (протокол № 1 від 27.08.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Юлдашев О. Х. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Земельне право” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 39 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, теми для самостійного вивчення дисципліни “Земельне право” та завдання до них, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів (далі — СРС) є складовою навчального процесу і основним засобом опанування навчального матеріалу дисципліни “Земельне право” в час, вільний від обов’язкових навчальних занять.

Мета СРС — сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завдання СРС — вивчення теми питань, винесених для самостійного опрацювання, засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих на лекціях та інших аудиторних заняттях знань з метою застосування при виконанні практичних завдань та творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета, забезпечення підготовки до поточних аудиторних занять.

Зміст СРС визначається навчальною програмою, робочою навчальною програмою дисципліни “Земельне право”, цими методичними матеріалами.

Самостійну роботу студентів виконують згідно з методичними вказівками до виконання СРС і відповідно до тем для самостійного вивчення та завдань до них. Теми для самостійного вивчення та завдання до них містять питання для самостійного опрацювання, практичні завдання, в яких наводяться теми рефератів, задачі та тестові завдання. До кожної теми наводяться рекомендовані літературні джерела, які визначаються за номерами їх розташування у списку літератури.

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЗАВДАННЯ ДО НИХ

Змістовий модуль І. Загальні положення земельного права

Тема 1. Основні положення земельного права

Земля. Земельні відносини. Суб’єкти і об’єкти земельних відносин. Регулювання земельних відносин. Земельне законодавство: принципи і завдання.

Питання для самоконтролю

1. Предмет і об’єкт земельного права.
2. Суб’єкти земельних відносин.

3. Об'єкти земельних відносин.
4. Регулювання земельних відносин.
5. Земельне законодавство: завдання і принципи.

Практичне завдання

Підготувати реферат на тему: “Принципи і завдання земельного законодавства України”.

Задача 1

На основі Закону України “Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві” від 17 жовтня 1990 р. Міжрайшляхбуд після виділення йому земельної ділянки для добування кам'яного щебеню розпочав роботу: виконав розкривні роботи і відвіз родючий шар ґрунту на ближні поля господарства, почав добувати щебінь для спорудження дороги між селами Яструби Нове та Богданівки і далі селом до тваринницької ферми господарства “Білоусівське”, на території якого розташований кам'яний кар'єр.

У зв'язку з реорганізацією господарств поступово роботи в кар'єрі та на спорудженні дороги припинилися на стадії її будівництва до тваринницької ферми.

Новий керівник приватно-орендного підприємства вирішив рекультивувати ділянку кар'єру і звернувся з цього приводу до керівництва Міжрайшляхбуду. Останнє заявило, що не здійснюватиме рекультивацию, оскільки держава не розраховувалася за роботи, виконані ще в 1998 р.

До юридичної служби району звернувся підприємець ПОСП допомоги йому розв'язати це питання.

Проаналізуйте Закон України “Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві”.

Як має бути розв'язане питання щодо продовження будівництва дороги?

Задача 2

Згідно із Законом України “Про оренду землі” розмір, форма і строки внесення орендної плати встановлюються за згодою сторін — орендаря і орендодавця. В Указі Президента № 830 (2002 р.) йдеться про те, що запроваджується плата за оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення, земельних часток (паїв) у розмірі не менш як 1,5 % визначеної відповідно до законодавства вартості земельної ділянки, паю.

Чи може сільська рада відмовити орендарю й орендодавцю в державній реєстрації договору оренди землі, оскільки орендну плату визначено в натуральній, а не грошовій формі, а площа землі становить не 1,5, а 1,0 % вартості земельної ділянки?

Тести

1. Земельні відносини — це суспільні відносини щодо:

- а) володіння землею;
- б) користування землею;
- в) володіння, користування і розпорядження землею.

2. Суб'єкти земельних відносин — це:

- а) лише громадяни України;
- б) лише громадяни зарубіжних держав;
- в) лише органи місцевого самоврядування та державної влади;
- г) громадяни, юридичні особи, органи місцевого самоврядування та державної влади.

3. Об'єкти земельних відносин — це:

- а) землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї);
- б) лише землі в межах території України;
- в) лише земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї).

4. Земельні відносини регулюються такими нормативно-правовими актами:

- а) лише Конституцією України та Земельним кодексом України;
- б) лише Земельним кодексом України;
- в) Конституцією України, Земельним кодексом України, а також прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами.

5. Завдання земельного законодавства таке:

- а) володіння, користування і розпорядження землею;
- б) регулювання земельних відносин з метою забезпечити права на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави, раціонального використання та охорони земель;
- в) лише регулювання земельних відносин з метою забезпечення прав на землю громадян України.

6. Земельне законодавство базується на такому принципі:

- а) поєднання особливостей використання землі лише як територіального базису та природного ресурсу;

- б) поєднання особливостей використання землі як територіально-го базису, природного ресурсу і основного засобу виробництва;
в) забезпечення рівності права власності на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад і держави.

Література [1–14; 48; 50; 53; 56]

Тема 2. Земельна реформа

Загальна характеристика земельної реформи. Мета земельної реформи. Завдання земельної реформи. Нормативно-правові акти, що регулюють положення земельної реформи.

Питання для самоконтролю

1. Загальна характеристика земельної реформи.
2. Мета земельної реформи.
3. Завдання земельної реформи.
4. Нормативно-правові акти, що регулюють положення земельної реформи.

Практичне завдання

Підготувати реферат на тему: “Загальна характеристика земельної реформи”.

Література [1–14; 49; 56; 62]

Тема 3. Повноваження органів законодавчої, виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі земельних відносин

Повноваження Верховної Ради України в галузі земельних відносин. Повноваження Верховної ради Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин. Повноваження обласних рад у галузі земельних відносин. Повноваження Київської і Севастопольської міських рад у галузі земельних відносин. Повноваження районних рад у галузі земельних відносин. Повноваження районних у містах рад у галузі земельних відносин. Повноваження сільських, селищних, міських рад у галузі земельних відносин.

Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі земельних відносин. Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань екології і природних ресурсів у галузі земельних відносин. Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин. Повноваження місцевих державних адміністрацій у галузі земельних відносин.

Питання для самоконтролю

1. Повноваження Верховної Ради України в галузі земельних відносин.
2. Повноваження Верховної ради Автономної Республіки Крим в галузі земельних відносин.
3. Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі земельних відносин.
4. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим у галузі земельних відносин.

Практичне завдання

Підготувати реферат на тему: "Повноваження органів виконавчої влади в галузі земельних відносин".

Задача 1

Миколаївське обласне управління земельних ресурсів розглянуло звернення забудовників мікрорайону Вознесенська щодо повноважень міської ради у сфері регулювання земельних відносин, зокрема щодо питання розпоряджання землею. У встановлений строк забудову вони не здійснили, а здавали свої ділянки підприємцеві Слободі П. Я., який використовував їх не за призначенням. Землі громадянам під забудову були надані у власність.

Які повноваження має міська рада з регулювання земельних відносин?

Які наслідки настають при невикористанні чи використанні земельної ділянки не за цільовим призначенням?

Тести

1. До повноважень Верховної Ради України в галузі земельних відносин належить:

- а) прийняття законів у галузі регулювання земельних відносин;
- б) визначення засад державної політики в галузі використання та охорони земель;
- в) розпоряджання землями, що перебувають у спільній власності територіальних громад.

2. До повноважень обласних рад у галузі земельних відносин на території області належить:

- а) прийняття законів у галузі регулювання земельних відносин;
- б) забезпечення реалізації державної політики в галузі використання та охорони земель;
- в) встановлення і зміна меж сіл, селищ.

3. До повноважень Київської і Севастопольської міських рад у галузі земельних відносин на їх території належить:

- а) розпоряджання землями територіальної громади міста;
- б) встановлення і зміна меж сіл, селищ, районів у містах;
- в) встановлення і зміна меж районів і міст.

4. До повноважень районних рад у галузі земельних відносин на території району належить:

- а) розпоряджання землями на праві спільної власності відповідних територіальних громад;
- б) розв'язання земельних спорів;
- в) внесення до Верховної ради Автономної Республіки Крим, обласних рад пропозицій щодо встановлення і зміни меж районів, міст, селищ, сіл;
- г) визначення засад державної політики в галузі використання та охорони земель.

5. Повноваження районних у містах рад у галузі земельних відносин визначають:

- а) Верховна Рада України;
- б) міські ради;
- в) обласні ради;
- г) Кабінет Міністрів України.

6. До повноважень сільських, селищних, міських рад у галузі земельних відносин на території сіл, селищ, міст належить:

- а) розпоряджання землями територіальних громад;
- б) розв'язання земельних спорів;
- в) внесення до Верховної ради Автономної Республіки Крим, обласних рад пропозицій щодо встановлення і зміни меж районів, міст, селищ, сіл;
- г) визначення засад державної політики в галузі використання та охорони земель.

7. До повноважень Кабінету Міністрів України в галузі земельних відносин належить:

- а) розпоряджання землями територіальних громад;
- б) розв'язання земельних спорів;
- в) реалізація державної політики в галузі використання та охорони земель.

8. До повноважень центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів у галузі земельних відносин належить:

- а) розпоряджання землями територіальних громад;
- б) розв'язання земельних спорів;

- в) участь у розробленні та реалізації загальнодержавних і регіональних програм використання та охорони земель;
- г) здійснення державної екологічної експертизи землекористування.

9. До повноважень центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин належить:

- а) внесення пропозицій про формування державної політики в галузі земельних відносин і забезпечення її реалізації;
- б) розпорядження землями територіальних громад;
- в) здійснення землеустрою, моніторингу земель і державного контролю за використанням та охороною земель.

10. До повноважень місцевих державних адміністрацій у галузі земельних відносин належить:

- а) участь у розробленні та забезпеченні виконання загальнодержавних і регіональних (республіканських) програм з питань використання та охорони земель;
- б) розпорядження землями державної власності в межах, визначених Земельним кодексом України;
- в) розпорядження землями територіальних громад.

Література [1–14; 55; 56; 58]

Тема 4. Склад і цільове призначення земель України

Склад і категорії земель. Зарахування земель до відповідної категорії. Зміна цільового призначення земель. Порушення порядку встановлення і зміни цільового призначення земель.

Землі сільськогосподарського призначення. Землі житлової та громадської забудови. Землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Землі оздоровчого призначення. Землі рекреаційного призначення. Землі історико-культурного призначення. Землі лісового фонду. Землі водного фонду. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Питання для самоконтролю

1. Склад і категорії земель.
2. Зарахування земель до певної категорії.
3. Зміна цільового призначення земель.
4. Порушення порядку встановлення і зміни цільового призначення земель.

5. Землі сільськогосподарського призначення.
6. Землі житлової і громадської забудови.
7. Землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
8. Землі оздоровчого призначення.
9. Землі рекреаційного призначення.
10. Землі історико-культурного призначення.
11. Землі лісового фонду.
12. Землі водного фонду.
13. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Практичне завдання

Підготувати реферат на тему: “Загальна характеристика складу земель України”.

Тести

1. До земель України належать:

- а) усі землі в межах її території, у тому числі острови та землі, зайняті водними об'єктами, які за основним цільовим призначенням поділяються на категорії;
- б) лише землі в межах її території, які за основним цільовим призначенням поділяються на категорії;
- в) лише землі, зайняті водними об'єктами, які за основним цільовим призначенням поділяються на категорії.

2. Землі України за основним цільовим призначенням поділяються на такі категорії:

- а) сільськогосподарського призначення;
- б) житлової і громадської забудови;
- в) природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення;
- г) оздоровчого призначення;
- г) рекреаційного призначення;
- д) історико-культурного призначення;
- е) лісового фонду;
- е) водного фонду;
- ж) промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення;
- з) землі запасу.

3. Землями сільськогосподарського призначення визнаються:

- а) землі, надані лише для виробництва сільськогосподарської продукції;

- б) землі, надані лише для здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності;
- в) землі, надані лише для розміщення відповідної виробничої інфраструктури або призначені для цих цілей;
- г) землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури або призначені для цих цілей.

4. Землі фермерського господарства можуть складатись із таких земельних ділянок:

- а) що належить на праві власності фермерському господарству як юридичній особі;
- б) що належать громадянам — членам фермерського господарства на праві приватної власності;
- в) що використовуються фермерським господарством на умовах оренди;
- г) що належать на праві користування фермерському господарству як юридичній особі.

5. Земельні ділянки, що призначені для садівництва, можна використовувати з такою метою:

- а) лише для закладання багаторічних плодкових насаджень;
- б) лише для вирощування сільськогосподарських культур;
- в) для закладання багаторічних плодкових насаджень, вирощування сільськогосподарських культур, а також зведення необхідних будинків, господарських споруд тощо.

6. Землі природно-заповідного фонду — це:

- а) землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються або можуть використовуватися для профілактики захворювань і лікування людей;
- б) земельні ділянки в межах населених пунктів, які використовують для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування;
- в) землі, які використовують для організації відпочинку населення, туризму та здійснення спортивних заходів;
- г) ділянки суші та водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

7. До земель оздоровчого призначення належать:

- а) землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовують або можуть використовувати для профілактики захворювань і лікування людей;
- б) земельні ділянки в межах населених пунктів, які використовують для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування;
- в) землі, які використовують для організації відпочинку населення, туризму і здійснення спортивних заходів.

8. До земель рекреаційного призначення належать:

- а) землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються або які можна використовувати для профілактики захворювань і лікування людей;
- б) земельні ділянки в межах населених пунктів, які використовують для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування;
- в) землі, які використовують для організації відпочинку населення, туризму і здійснення спортивних заходів.

9. До земель історико-культурного призначення належать землі, на яких розташовані:

- а) історико-культурні заповідники, музеї-заповідники, меморіальні парки, меморіальні (цивільні та військові) кладовища, могили, історичні або меморіальні садиби, будинки, споруди і пам'ятні місця, пов'язані з історичними подіями;
- б) городища, кургани, давні поховання, пам'ятні скульптури та мегаліти, наскельні зображення, поля давніх битв, залишки фортець, військових таборів, поселень і стоянок, ділянки історичного культурного шару укріплень, виробництв, каналів, шляхів;
- в) архітектурні ансамблі та комплекси, історичні центри, квартали, площі, залишки стародавнього планування і забудови міст та інших населених пунктів, споруди цивільної, промислової, військової, культової архітектури, народного зодчества, садово-паркові комплекси, фонові забудова;
- г) землі, які використовують для організації відпочинку населення, туризму і здійснення спортивних заходів.

10. До земель лісового фонду належать:

- а) землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються або які можна використовувати для профілактики захворювань і лікування людей;

- б) земельні ділянки в межах населених пунктів, які використовуються для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування;
- в) землі, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму і проведення спортивних заходів;
- г) землі, вкриті лісовою рослинністю, а також не вкриті лісовою рослинністю, нелісові землі, які надано та використовуються для потреб лісового господарства.

11. До земель водного фонду належать землі, зайняті:

- а) морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами;
- б) прибережними захисними смугами вздовж морів, річок і навколо водойм;
- в) гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами та каналами, а також, виділені під смуги відведення для них;
- г) береговими смугами водних шляхів;
- г) лісовою рослинністю, а також не вкриті лісовою рослинністю, нелісові землі, які надано та використовуються для потреб лісового господарства.

12. До земель промисловості належать:

- а) землі, надані для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд промислових, гірничодобувних, транспортних та інших підприємств, їх під'їзних шляхів, інженерних мереж, адміністративно-побутових будівель, інших споруд;
- б) землі, зайняті морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами;
- в) землі, вкриті та не вкриті лісовою рослинністю, нелісові землі, які надано та використовуються для потреб лісового господарства.

13. До земель авіаційного транспорту належать землі:

- а) під аеропортами, аеродромами, відокремленими спорудами (об'єктами управління повітряним рухом, радіонавігації та посадки, очисними та іншими спорудами), службово-технічними територіями з будівлями та спорудами, що забезпечують роботу авіаційного транспорту;
- б) під вертольотними станціями, включаючи вертольотодроми, службово-технічними територіями з усіма будівлями та спорудами;

- в) під ремонтними заводами цивільної авіації, аеродромами, вертольотодромами, гідроаеродромами та іншими майданчиками для експлуатації повітряних суден;
- г) під службовими об'єктами, що забезпечують роботу авіаційного транспорту;
- г) під службовими і культурно-побутовими будівлями та іншими об'єктами, що забезпечують роботу автомобільного транспорту.

Література [1–14; 54; 56; 62]

Змістовий модуль II. Правове регулювання земельних відносин

Тема 5. Право власності на землю

Право власності на землю. Право спільної власності на землю. Право спільної сумісної власності на землю. Право власності на землю громадян. Право комунальної власності на землю. Право власності на землю територіальних громад. Право власності на землю держави. Право власності на землю іноземних громадян і осіб без громадянства. Право власності на землю юридичних осіб. Право власності на землю зарубіжних держав.

Право земельного сервітуту. Види земельних сервітутів. Види права земельного сервітуту. Порядок встановлення і дія земельних сервітутів. Заборона розпоряджання земельним сервітутом. Права власника земельної ділянки, щодо якої встановлено земельний сервітут. Припинення дії земельного сервітуту.

Добросусідство.

Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Підстави і порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.

Питання для самоконтролю

1. Право власності на землю.
2. Право спільної власності на землю.
3. Право спільної сумісної власності на землю.
4. Право власності на землю громадян.
5. Право комунальної власності на землю.
6. Право власності на землю територіальних громад.
7. Право власності на землю держави.
8. Право власності на землю іноземних громадян і осіб без громадянства.
9. Право власності на землю юридичних осіб.

10. Право власності на землю зарубіжних держав.
11. Право земельного сервітуту.
12. Види земельних сервітутів.
13. Види права земельного сервітуту.
14. Порядок встановлення і дія земельних сервітутів.
15. Заборона розпоряджання земельним сервітутом.
16. Права власника земельної ділянки, щодо якої встановлено земельний сервітут.
17. Припинення дії земельного сервітуту.
18. Добросусідство.
19. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.
20. Підстави і порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.

Практичне завдання

Підготувати реферат на теми:

1. Види права власності на землю.
2. Право земельного сервітуту.

Задача 1

Громадянину Вусатому Г. О. був виданий державний акт на право власності на земельну ділянку площею 0,25 га в межах населеного пункту для будівництва та обслуговування житлового будинку (присадибна ділянка). Згідно зі ст. 90 Земельного кодексу України власник земельної ділянки має право на цій ділянці побудувати житловий будинок, виробничі та інші будівлі і споруди. На думку громадянина Вусатого Г. О., ця норма Земельного кодексу України не забороняє на ділянці, наданій у власність, збудувати кіоск розміром 2х2 м для комерційної діяльності. Проте районний відділ земельних ресурсів поставив вимогу громадянину Вусатому Г. О. змінити цільове використання частини земельної ділянки.

Чи правомірна вимога районного відділу земельних ресурсів про зміну цільового використання частини земельної ділянки Вусатого Г. О.?

Який порядок зміни цільового використання земель передбачає земельне законодавство?

Як розв'язати справу?

Задача 2

Сім'я Сунцових із чотирьох осіб мешкає у власному будинку в селі. Поряд з їх садибою розташована земельна ділянка площею

0,20 га. Сунцов О. О. вирішив збудувати на ній новий будинок і подав до сільської ради заяву про передання йому у власність згадану ділянку. Наступного дня до сільської ради надійшла заява від громадянина Андрусенко А. М., сім'я якого складається з двох осіб, про передання йому у власність земельної ділянки, на яку претендує Сунцов О. О., для ведення особистого селянського господарства. Згодом саме громадянину Андрусенко А. М. було виділено зазначену земельну ділянку.

Чи правильні дії сільської ради стосовно виділення земельної ділянки Андрусенко А. М., який має меншу сім'ю і заяву подав пізніше від Сунцових?

З якого моменту у громадянина виникає право власності на землю?

Які норми безоплатного передання земельних ділянок громадянам передбачені Земельним кодексом України?

Хто може бути суб'єктом земельних правовідносин?

Тести

1. Право власності на землю – це право:

- а) володіння і користування землею;
- б) володіння і розпоряджання землею;
- в) володіння, користування і розпоряджання земельними ділянками.

2. Земля в Україні може перебувати у власності:

- а) лише державній;
- б) лише комунальній;
- в) лише приватній;
- г) у державній, комунальній і приватній.

3. Земельна ділянка – це:

- а) частина земної поверхні зі встановленими межами, певним місцем розташування, визначеними щодо неї правами;
- б) частина земної поверхні зі встановленими межами, певним місцем розташування, визначеними щодо неї правами та обов'язками.

4. Право власності на земельну ділянку поширюється в її межах:

- а) лише на поверхневий (грунтовий) шар;
- б) лише на водні об'єкти;
- в) лише на ліси і багаторічні насадження на ній;
- г) на поверхневий (грунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження на ній.

5. Суб'єктами права власності на землю є такі:

- а) громадяни та юридичні особи — на землі приватної власності;
- б) територіальні громади, які реалізують це право безпосередньо або через органи місцевого самоврядування, — на землі комунальної власності;
- в) держава, яка реалізує це право через відповідні органи державної влади, — на землі державної власності;
- г) зарубіжна держава, яка реалізує це право через відповідні органи державної влади, — на землі державної власності.

6. Землі сільськогосподарського призначення, прийняті у спадщину іноземними громадянами, а також особами без громадянства, підлягають відчуженню протягом такого терміну:

- а) року;
- б) 6 місяців;
- в) 3 місяців.

7. Право державної власності на землю набуває і реалізує держава в особі:

- а) Кабінету Міністрів України;
- б) Ради міністрів Автономної Республіки Крим;
- в) обласних, Київської і Севастопольської міських, районних державних адміністрацій;
- г) Президента України.

8. Власники земельних ділянок мають право:

- а) продавати або іншим шляхом відчужувати земельну ділянку, передавати її в оренду, заставу, спадщину;
- б) самостійно господарювати на землі;
- в) власності на посіви і насадження сільськогосподарських та інших культур, на вироблену сільськогосподарську продукцію;
- г) не порушувати прав власників суміжних земельних ділянок і землекористувачів;
- г) підвищувати родючість ґрунтів і зберігати інші корисні властивості землі.

9. Власники земельних ділянок зобов'язані:

- а) забезпечувати використання їх за цільовим призначенням;
- б) додержувати вимог законодавства про охорону довкілля;
- в) своєчасно сплачувати земельний податок;
- г) споруджувати житлові будинки, виробничі та інші будівлі та споруди.

Література [1–14; 48–52; 56; 60]

Тема 6. Право користування землею

Право постійного користування земельною ділянкою. Право оренди земельної ділянки. Право концесіонера на земельну ділянку. Концесія. Види господарської діяльності, для яких можуть надаватися земельні ділянки в концесію. Права й обов'язки землекористувачів. Обов'язки підприємств, установ та організацій, що виконують розвідувальні роботи.

Питання для самоконтролю

1. Право постійного користування земельною ділянкою.
2. Право оренди земельної ділянки.
3. Концесія.
4. Види господарської діяльності, для яких можуть надаватися земельні ділянки в концесію.
5. Право концесіонера на земельну ділянку.
6. Права і обов'язки землекористувачів.
7. Обов'язки підприємств, установ та організацій, що виконують розвідувальні роботи.

Практичне завдання

Підготувати реферат на теми:

1. Право оренди земельної ділянки.
2. Концесія.

Задача 1

У 2003 р. до Державного комітету України по земельних ресурсах звернувся житель Черкаської області М. з проханням дати роз'яснення з такого питання. Голова правління відкритого акціонерного товариства відмовив йому у проханні надати земельний пай, оскільки М. не є працівником ВАТ. З 1986 р. до 2000 р. М. працював на різних роботах у радгоспі, правонаступником якого стало ВАТ. У зв'язку з газифікацією села радгосп направив М. на навчання до Черкас за спеціальністю слюсар з експлуатації та ремонту газового обладнання. Після закінчення навчання М. працював за цією спеціальністю з 1998 р. у ВАТ і за сумісництвом з березня 2000 р. також слюсарем у районному управлінні газового господарства. У грудні 2000 р. збудований газопровід був переданий на баланс районного управління газового господарства, куди М. був переведений на основне місце роботи, де працює й нині. Чи правомірне рішення голови ВАТ?

Дайте роз'яснення заявнику щодо порядку надання земельних паїв.

Задача 2

Жителька с. Блощинці Білоцерківського району працювала в колгоспі понад 40 років. Вийшовши на пенсію через незадовільний стан здоров'я, вона переїхала жити в Київ до сина. Після смерті матері її син звернувся до керівництва сільськогосподарського підприємства з проханням видати йому матеріні земельний і майновий сертифікати. Йому відмовили, заявивши, що його мати вийшла з колгоспу і сертифікати їй не належать.

З якого часу у громадян України виникає право бути внесеними до списку, що додається до державного акта на право власності на землю?

У чому полягає відмінність між майновим і земельним сертифікатами?

Роз'ясніть ситуацію.

Тести

1. Право постійного користування земельною ділянкою – це право:

- а) володіти та розпоряджатися землею;
- б) володіти, користуватися і розпоряджатися земельними ділянками;
- в) володіти і користуватися земельною ділянкою, яка перебуває в державній або комунальній власності, без встановлення строку.

2. Оренда земельної ділянки може бути короткостроковою – не більш як:

- а) 5 років;
- б) 10 років;
- в) 25 років;
- г) 50 років.

3. Землекористувачі, якщо інше не передбачено законом або договором, мають право:

- а) самостійно господарювати на землі;
- б) власності на посіви і насадження сільськогосподарських та інших культур, на вироблену сільськогосподарську продукцію;
- в) використовувати у встановленому порядку для власних потреб наявні на земельній ділянці загальнопоширені корисні копалини, торф, лісові угіддя, водні об'єкти, а також інші корисні властивості землі;

- г) не порушувати прав власників суміжних земельних ділянок і землекористувачів;
- д) підвищувати родючість ґрунтів і зберігати інші корисні властивості землі;
- е) своєчасно надавати відповідним органам виконавчої влади і органам місцевого самоврядування дані про стан і використання земель та інших природних ресурсів у порядку, встановленому законом.

4. Землекористувачі зобов'язані:

- а) забезпечувати використання землі за цільовим призначенням;
- б) додержуватися вимог законодавства про охорону довкілля;
- в) своєчасно сплачувати земельний податок або орендну плату;
- г) будувати житлові будинки, виробничі та інші будівлі й споруди.

5. Право земельного сервітуту — це право:

- а) володіти та розпоряджатися землею;
- б) володіти, користуватись і розпоряджатися земельними ділянками;
- в) власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками).

Література [1–14; 55; 59; 56; 62]

Тема 7. Вирішення земельних спорів

Органи, що вирішують земельні спори. Порядок розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування і виконавчої влади з питань земельних ресурсів. Права сторін при вирішенні земельних спорів. Виконання рішення органів виконавчої влади з питань земельних ресурсів і органів місцевого самоврядування щодо земельних спорів. Набрання чинності рішення органів виконавчої влади і місцевого самоврядування щодо земельних спорів.

Питання для самоконтролю

1. Органи, що вирішують земельні спори.
2. Порядок розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування і виконавчої влади з питань земельних ресурсів.
3. Права сторін при розгляді земельних спорів.
4. Виконання рішень органів виконавчої влади з питань земельних ресурсів і органів місцевого самоврядування щодо земельних спорів.

5. Набрання чинності рішенням органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування щодо земельних спорів.

Практичне завдання

Підготувати реферат на тему: “Механізм вирішення земельних спорів”.

Задача 1

Громадяни Маймон Г. Л. і Рогуль П. І. без відповідного дозволу почали будувати житлові будинки на території національного парку. Вони також проігнорували вимогу адміністрації парку зупинити будівництво, знести житлові будинки та привести територію землі в належний стан.

Охарактеризуйте правовий режим земель природно-заповідного фонду.

Які дії має вчинити адміністрація парку?

Як має вирішитися спір?

Задача 2

Громадянин Войналович Ф. І. для приватизації земельної ділянки й оформлення державного акта на право приватної власності на землю виконав усі потрібні роботи і підготував усі відповідні документи. Але його сусід, громадянин Арнаут Ф. А., не згоден з межею, яка розділяє його земельну ділянку і земельну ділянку громадянина Войналовича Ф. І.

Розкрийте поняття, зміст та види права землекористування.

Як можна розв’язати питання меж земельних ділянок цих громадян?

Які і до якого органу влади треба подати документи, щоб приватизувати земельну ділянку?

Тести

1. Земельні спори розв’язують:

- а) суди;
- б) органи місцевого самоврядування;
- в) органи виконавчої влади з питань земельних ресурсів;
- г) Кабінет Міністрів України.

2. Виключно суд розв’язує земельні спори:

- а) щодо володіння, користування і розпорядження земельними ділянками, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб, а також щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів і областей;

- б) у межах населених пунктів щодо меж земельних ділянок, які перебувають у власності та користуванні громадян, і додержання громадянами правил добросусідства, а також стосовно розмежування меж районів у містах;
- в) щодо меж земельних ділянок за межами населених пунктів, розташування обмежень у використанні земель і земельних сервітутів.

3. Органи місцевого самоврядування розв'язують земельні спори:

- а) щодо володіння, користування і розпорядження земельними ділянками, які перебувають у власності громадян і юридичних осіб, а також щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів і областей;
- б) у межах населених пунктів щодо меж земельних ділянок, які перебувають у власності та користуванні громадян, і додержання громадянами правил добросусідства, а також щодо розмежування меж районів у містах;
- в) щодо меж земельних ділянок за межами населених пунктів, розташування обмежень у використанні земель і земельних сервітутів.

4. Органи виконавчої влади з питань земельних ресурсів розв'язують земельні спори:

- а) щодо володіння, користування і розпорядження земельними ділянками, які перебувають у власності громадян і юридичних осіб, а також щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів і областей;
- б) у межах населених пунктів щодо меж земельних ділянок, які перебувають у власності та користуванні громадян, і додержання громадянами правил добросусідства, а також щодо розмежування меж районів у містах;
- в) щодо меж земельних ділянок за межами населених пунктів, розташування обмежень у використанні земель і земельних сервітутів.

5. У разі незгоди власників землі або землекористувачів з рішенням органів місцевого самоврядування, органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів спір вирішують:

- а) місцеві державні адміністрації;
- б) Рада міністрів Автономної Республіки Крим або органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень;

- в) Кабінет Міністрів України;
- г) відповідні ради за погодженням із Кабінетом Міністрів України;
- ґ) суд.

6. Земельні спори розглядають органи виконавчої влади з питань земельних ресурсів і органи місцевого самоврядування на підставі заяви однієї зі сторін у такий строк з дня подання заяви:

- а) один місяць;
- б) 5 днів;
- в) 3 дні.

Література [1–14; 49; 53; 56]

Тема 8. Завдання, зміст і порядок охорони земель

Поняття, завдання і зміст охорони земель. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів. Нормативні документи зі стандартизації в галузі охорони земель і відтворення родючості ґрунтів. Рекультивация. Рекультивация порушених земель. Охорона земель від забруднення небезпечними речовинами. Використання земельних ділянок, забруднених небезпечними речовинами. Охорона ґрунтів. Нормативи гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах. Використання земельних ділянок, забруднених небезпечними речовинами.

Поняття техногенно забруднених земель. Склад техногенно забруднених земель. Порядок використання техногенно забруднених земельних ділянок.

Консервація деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель.

Завдання контролю за використанням і охороною земель. Державний контроль за використанням та охороною земель і порядок його здійснення. Самоврядний і громадський контроль за використанням та охороною земель.

Зміст економічного стимулювання раціонального використання і охорони земель.

Питання для самоконтролю

1. Поняття, завдання і зміст охорони земель.
2. Стандартизація та нормування в галузі охорони земель і відтворення родючості ґрунтів.

3. Нормативні документи зі стандартизації в галузі охорони земель і відтворення родючості ґрунтів.
4. Рекультивация порушених земель.
5. Охорона земель від забруднення небезпечними речовинами.
6. Використання забруднених небезпечними речовинами земельних ділянок.
7. Охорона ґрунтів.
8. Нормативи гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах.
9. Використання земельних ділянок, забруднених небезпечними речовинами.
10. Поняття техногенно забруднених земель.
11. Склад техногенно забруднених земель.
12. Порядок використання техногенно забруднених земельних ділянок.
13. Консервація деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель.
14. Державний контроль за використанням та охороною земель і порядок його здійснення.
15. Самоврядний та громадський контроль за використанням і охороною земель.
16. Зміст економічного стимулювання раціонального використання і охорони земель.

Практичне завдання

Підготувати реферат на тему: “Стандартизація та нормування в галузі охорони земель і відтворення родючості ґрунтів”.

Задача 1

Громадянин Трихоменко Ф. І. одержав земельну ділянку площею 50 га для ведення селянського (фермерського) господарства в заплаві між річкою Південний Буг (поблизу с. Прибужани) і штучним озером (ставком), яке належить філії “Синяковська” агрофірми “Нібулон” Миколаївської області й передане в оренду громадянам Сичову і Сигаєву для розведення риби.

З метою розширити рілля Трихоменко Ф. І. розорав площі в захисних смугах уздовж річки Південний Буг і біля озера (ставка), залишивши по 10–15 м землі від водної межі, і все поле після внесення хімічних добрив засіяв соняшником, який старанно обробляв і підживлював, від чого мав добрий урожай. У жовтні після збирання вро-

жаю пішли сильні осінні дощі й брудні води з поля потекли в Південний Буг і озеро. Про це стало відомо орендодавцю та рибінспекції Вознесенсько-Новоодеської дільниці.

Трихоменко Ф. І. заявив, що вперше чує про захисні смуги поблизу річок і навколо водойм, а те, що він вносив хімічні добрива, то це з корисно для рослин і одержання високого урожаю.

У яких нормативних актах закріплено поняття земель водного фонду і які землі до них належать?

Охарактеризуйте поняття і види обмеження прав на земельну ділянку.

Виходячи з чинного законодавства дайте правову оцінку діям фермера Трихоменка Ф. І.

Задача 2

Петренко вирішив вийти із сільськогосподарського виробничого кооперативу і створити самостійне фермерське господарство. Він подав заяву до правління кооперативу з проханням виділити належну йому земельну частку (пай) у натурі. Згідно з рішенням загальних зборів кооперативу бажаючим вийти з кооперативу із земельним паєм земельні ділянки мають виділятися із земель другої бригади, розміщених за 6 км від населеного пункту. Петренко просив виділити земельну частку (пай) у натурі поблизу села.

Які нормативні акти регулюють питання права на земельну частку (пай) членів сільськогосподарських підприємств?

Хто має право на земельну частку (пай)?

Який існує порядок виділення земельної частки (паю) у натурі (на місцевості) при виході з кооперативу?

Тести

1. Контроль за використанням та охороною земель — це:

- а) сукупність соціально-економічних і екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин, та раціональної організації території адміністративно-територіальних утворень, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил;
- б) забезпечення додержання органами державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями і громадянами земельного законодавства України;

в) система спостереження за станом земель з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення та ліквідації наслідків негативних процесів;

г) єдина державна система земельно-кадастрових робіт, яка встановлює процедуру визнання факту виникнення або припинення прав власності та користування земельними ділянками і містить сукупність відомостей та документів про місце розташування і правовий режим цих ділянок, їх оцінку, класифікацію земель, кількісну та якісну характеристики, розподіл серед власників землі та землекористувачів.

2. Державний контроль за використанням та охороною земель здійснюють:

а) місцеві державні адміністрації;

б) Рада міністрів Автономної Республіки Крим або органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень;

в) Кабінет Міністрів України;

г) уповноважені органи виконавчої влади із земельних ресурсів, а за додержанням вимог законодавства про охорону земель — спеціально уповноважені органи з питань екології та природних ресурсів.

3. Самоврядний контроль за використанням та охороною земель здійснюють:

а) місцеві державні адміністрації;

б) Кабінет Міністрів України;

в) сільські, селищні, міські, районні та обласні ради.

4. Громадський контроль за використанням та охороною земель здійснюють:

а) місцеві державні адміністрації;

б) Кабінет Міністрів України;

в) сільські, селищні, міські, районні та обласні районні ради;

г) громадські інспектори, яких призначають відповідні органи місцевого самоврядування і які діють на основі положення, затвердженого центральним органом виконавчої влади із земельних ресурсів.

Література [1–14; 48–52; 56; 60]

Тема 9. Встановлення і зміна меж адміністративно-територіальних утворень

Загальна характеристика поняття межі. Межі району, села, селища, міста, району в місті. Включення земельних ділянок у межі району, села, селища, міста, району в місті. Органи, які приймають рішення про встановлення і зміну меж адміністративно-територіальних утворень. Порядок встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних утворень. Форма і порядок видачі державного акта України на межі адміністративно-територіального утворення.

Питання для самоконтролю

1. Загальна характеристика поняття межі.
2. Межі району, села, селища, міста, району в місті.
3. Включення земельних ділянок у межі району, села, селища, міста, району в місті.
4. Органи, які приймають рішення про встановлення і зміну меж адміністративно-територіальних утворень.
5. Порядок встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних утворень.
6. Форма і порядок видачі державного акта України на межі адміністративно-територіального утворення.

Практичне завдання

Підготувати реферат на тему: “Правове регулювання використання і охорони земель”.

Тести

1. **Види межових знаків і порядок відновлення меж визначають:**
 - а) Верховна Рада України;
 - б) міські ради;
 - в) обласні ради;
 - г) Кабінет Міністрів України;
 - д) центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів.
2. **Дерева, які стоять на межі суміжних земельних ділянок, а також плоди цих дерев належать власникам цих ділянок:**
 - а) у рівних частинах;
 - б) залежно від розмірів земельних ділянок.

3. Сусід, який вимагає ліквідувати дерева, на спільній межі, повинен:

- а) у будь-якому разі один нести витрати за ліквідацію цих дерев;
- б) один нести витрати за ліквідацію цих дерев, якщо інший сусід відмовляється від своїх прав на дерева.

Література [1–14; 48–52; 56; 60–62]

Тема 10. Планування використання земель

Загальнодержавні та регіональні програми використання й охорони земель. Природно-сільськогосподарське районування земель. Використання і охорона сільськогосподарських угідь. Зонування земель.

Землеустрій. Мета, завдання і зміст землеустрою. Організація і порядок здійснення землеустрою. Розгляд і затвердження землевпорядної документації. Зміни, що вносяться в землевпорядні проекти. Державна експертиза.

Моніторинг земель. Види і завдання моніторингу земель.

Державний земельний кадастр і його складові. Призначення і завдання державного земельного кадастру. Кадастрове зонування; кадастрові зйомки; бонітування ґрунтів. Економічна оцінка земель; грошова оцінка земельних ділянок, її види. Державна реєстрація земельних ділянок. Державний реєстр земель. Облік кількості й якості земель. Порядок ведення державного земельного кадастру.

Питання для самоконтролю

1. Загальнодержавні та регіональні програми використання й охорони земель.
2. Природно-сільськогосподарське районування земель.
3. Використання і охорона сільськогосподарських угідь.
4. Зонування земель.
5. Мета, завдання і зміст землеустрою.
6. Організація і порядок здійснення землеустрою.
7. Розгляд і затвердження землевпорядної документації.
8. Державна експертиза.
9. Моніторинг земель.
10. Види і завдання моніторингу земель.
11. Державний земельний кадастр і його складові.
12. Призначення і завдання державного земельного кадастру.
13. Кадастрове зонування; кадастрові зйомки.
14. Бонітування ґрунтів.

15. Економічна оцінка земель.
16. Грошова оцінка земельних ділянок, її види.
17. Державний реєстр земель. Порядок ведення державного земельного кадастру.

Практичне завдання

Підготувати реферат на теми:

1. Моніторинг земель.
2. Грошова оцінка земельних ділянок, її види.

Задача 1

До Державного комітету України по земельних ресурсах звернувся за місцем проживання житель Харківської області Ч. зі скаргою на дії голови сільської ради. Суть скарги зводилася до такого. У 1990 р. голова сільської ради без згоди скаржника і будь-яких законних підстав передав належну йому земельну ділянку площею 0,12 га іншим особам незважаючи на те, що в 1987 р. рішенням цієї самої сільської ради скаржникові як сільському вчителю було виділено цю земельну ділянку під забудову та город. У 1994 р. сільська рада письмово підтвердила належність у законному користуванні громадянина Ч. зазначеної земельної ділянки. Звернення з цього приводу у 2002 р. до Харківського обласного управління земельних ресурсів позитивних результатів для скаржника не дало. Йому відповіли, що в 1987 р. земельну ділянку площею 0,14 га, якою користувався громадянин Ч., за рішенням голови колгоспу передано іншим громадянам.

Розв'яжіть справу згідно з чинним законодавством.

Задача 2

До Херсонського обласного управління земельних ресурсів звернулася жителька області Р. зі скаргою на дії однієї з районних філій Херсонського центру державного земельного кадастру: було неправильно виготовлено технічну документацію для приватизації земельної ділянки, наданої їй для ведення особистого селянського господарства за рішенням селищної ради.

Надайте жительці Р. обгрунтовану відповідь.

Тести

1. Проект відведення земельної ділянки розробляють:

- а) Верховна Рада України;
- б) міські ради;
- в) обласні ради;

- г) Кабінет Міністрів України;
- г) на замовлення громадян організацій, які мають відповідні дозволи (ліцензії) на виконання цих видів робіт, у строки, що обумовлюються угодою сторін.

2. Проект відведення земельної ділянки погоджується з такими органами влади:

- а) Верховною Радою України;
- б) міськими радами;
- в) обласними радами;
- г) Кабінетом Міністрів України;
- г) органом із земельних ресурсів, природоохоронним і санітарно-епідеміологічним органами, органом архітектури та подається на розгляд відповідної місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування.

3. Моніторинг земель — це:

- а) сукупність соціально-економічних і екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин, та раціональної організації території адміністративно-територіальних утворень, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил;
- б) забезпечення додержання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями і громадянами земельного законодавства України;
- в) система спостереження за станом земель з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення та ліквідації наслідків негативних процесів.

4. Ведення моніторингу земель здійснюють:

- а) місцеві державні адміністрації;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) сільські, селищні, міські, районні та обласні ради;
- г) уповноважені органи виконавчої влади з питань земельних ресурсів, екології і природних ресурсів.

5. Державний земельний кадастр — це:

- а) сукупність соціально-економічних і екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин, та раціональної організації території адміністративно-територіальних утворень, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил;

- б) забезпечення додержання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями і громадянами земельного законодавства України;
- в) система спостереження за станом земель з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення і ліквідації наслідків негативних процесів;
- г) єдина державна система земельно-кадастрових робіт, яка встановлює процедуру визнання факту виникнення або припинення права власності та права користування земельними ділянками і містить сукупність відомостей та документів про місце розташування і правовий режим цих ділянок, їх оцінку, класифікацію земель, кількісну та якісну характеристики, розподіл серед власників землі та землекористувачів.

6. Державний земельний кадастр ведуть:

- а) місцеві державні адміністрації;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) сільські, селищні, міські, районні та обласні ради;
- г) уповноважений орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

Література [1–14; 48–56; 61]

Тема 11. Відповідальність за порушення земельного законодавства

Недійсність угод щодо земельних ділянок. Відповідальність за порушення земельного законодавства. Самовільно зайняті земельні ділянки. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок. Приведення земельних ділянок у стан, придатний для використання.

Питання для самоконтролю

- 1. Недійсність угод щодо земельних ділянок.
- 2. Відповідальність за порушення земельного законодавства.
- 3. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок.

Практичне завдання

Підготувати реферат на тему: “Відповідальність за порушення земельного законодавства”.

Задача 1

Громадянин Меліков Г. О. самовільно зайняв 0,05 га орної землі, що належить тваринницькій фермі ТОВ, і посадив на ній картоплю. Восени він зібрав 1000 кг картоплі, частину якої продав.

Чи законні дії Мелікова Г. О.?

Які існують види земельних правопорушень?

Який існує порядок відновлення самовільно зайнятих земельних ділянок?

Задача 2

Поряд з ПОСП “Докучаєвське”, що створене на базі радгоспу ім. Докучаєва, КСП ім. Докучаєва та СВК ім. Докучаєва, розташований гранітний кар’єр “Ахматівський”. Поблизу розташовані дробарка, стрічкова доріжка для переміщення щебеню і завод з виготовлення силікатної цегли.

Ґрунти на полях цієї частини господарства здебільшого підзолисто-супіщані, що дуже забруднюються від пилу. Коли гранітний кар’єр і силікатний завод були реорганізовані в акціонерні товариства, жодної допомоги ПОСП “Докучаєвське” із захисту полів вони не подали.

Керівництво ПОСП встановило, що урожайність на полях поблизу цих підприємств, знизилась на 5 ц з 1 га. Вирішено було звернутися по допомогу до районної держадміністрації.

Визначіть повноваження місцевих державних адміністрацій у галузі земельних відносин.

Як розв’язати викладену ситуацію?

Задача 3

Громадянин Король В. П. — власник земельної ділянки площею 2,0 га — дозволив громадянину Підкуйму С. В. на частині своєї земельної ділянки збудувати житловий будинок. За це Підкуймо С. В. зобов’язався добудувати до будинку Короля В. П. веранду.

Чи правомірні дії громадян Короля В. П. і Підкуйма С. В.?

Розкрийте поняття та види юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.

Учому полягає особливість відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки?

Література [1–14; 48–56; 62]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативна

1. Конституція України. — К., 1996.
2. Земельний кодекс України від 25.10.01 № 2768 (станом на 11.07.03). — К.: Велес, 2003. — 78 с.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.84 № 8073 (станом на 11.07.03). — К.: Атіка, 2003. — 56 с.
4. Кримінальний кодекс України від 15.04.01 № 2341 (станом на 11.07.03). — К.: Велес, 2003. — 95 с.
5. Лісовий кодекс України від 21.01.94 № 3852 (станом на 15.05.03). — К.: Атіка, 2003. — 58 с.
6. Цивільний кодекс України від 16.01.03 № 980 (станом на 19.06.03). — К.: Атіка, 2003. — 82 с.
7. Водний кодекс України від 06.06.95 № 213 (станом на 15.05.03). — К.: Атіка, 2003. — 42 с.
8. Господарський кодекс України від 16.01.03 № 436 (станом на 15.05.03). — К.: Атіка, 2003. — 62 с.
9. Кодекс Торговельного мореплавства України від 23.05.95 № 176 (станом на 15.05.03). — К.: Велес, 2003. — 76 с.
10. Митний кодекс України від 11.07.02 № 92 (станом на 24.12.02). — К.: Велес, 2003. — 58 с.
11. Кодекс України про надра від 27.07.94 № 132 (станом на 09.07.03). — К.: Велес, 2003. — 58 с.
12. Житловий кодекс України від 30.06.83 № 5464 (станом на 05.06.03). — К.: Велес, 2003. — 46 с.
13. Бюджетний кодекс України від 21.06.01 № 2542 (станом на 06.03.03). — К.: Атіка, 2003. — 42 с.
14. Повітряний кодекс України від 04.05.93 № 3167 (станом на 21.10.97). — Х.: Одісей, 2003. — 26 с.
15. Закон України “Про особисте селянське господарство” від 15.05.03 № 742 // www.rada.com.ua.
16. Закон України “Про фермерське господарство” від 19.06.03 № 973 // www.rada.com.ua.
17. Закон України “Про землеустрій” від 22.05.03 № 858 // www.rada.com.ua.
18. Закон України “Про охорону земель” від 19.06.03 № 962 // www.rada.com.ua.

19. *Закон* України “Про оренду землі” від 06.10.98 № 161, зі змінами від 26.12.02 // www.rada.com.ua.
20. *Закон* України “Про плату за землю” від 03.07.92 № 2535, зі змінами від 19.06.03 // www.rada.com.ua.
21. *Закон* України “Про відходи” від 05.03.98 № 187, зі змінами від 07.03.02 // www.rada.com.ua.
22. *Закон* України “Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства” від 09.04.99 № 587, зі змінами від 21.12.2000 // www.rada.com.ua.
23. *Закон* України “Про власність” від 07.02.91 № 697, зі змінами від 15.05.03 // www.rada.com.ua.
24. *Закон* України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 19.06.03 № 968 // www.rada.com.ua.
25. *Закон* України “Про рослинний світ” від 09.04.99 № 591 // www.rada.com.ua.
26. *Закон* України “Про основи містобудування” від 16.11.92 № 2780, зі змінами від 08.02.01 // www.rada.com.ua.
27. *Закон* України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.91 № 1264, зі змінами від 11.07.03 // www.rada.com.ua.
28. *Закон* України “Про колективне сільськогосподарське підприємство” від 14.02.92 № 2114, зі змінами від 15.05.03 // www.rada.com.ua.
29. *Закон* України “Про бджільництво” від 22.02.2000 № 1492 // www.rada.com.ua.
30. *Закон* України “Про тваринний світ” від 13.12.01 № 2894 // www.rada.com.ua.
31. *Закон* України “Про концесії” від 16.07.99 № 997, зі змінами від 15.05.03 // www.rada.com.ua.
32. *Закон* України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” від 12.07.01 № 2658 // www.rada.com.ua.
33. *Закон* України “Про виключну (морську) економічну зону України” від 19.05.95 № 162, зі змінами та доповненнями від 03.04.03 // www.rada.com.ua.
34. *Закон* України “Про планування і забудову територій” від 20.04.2000 № 1699 // www.rada.com.ua.
35. *Закон* України “Про застава” від 05.06.03 № 898, чинний з 01.01.04 // www.rada.com.ua.

36. Закон України “Про іпотеку” від 05.06.03 № 898, чинний з 01.01.04 // www.rada.com.ua.
37. Закон України “Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати” від 19.06.03 № 979, чинний з 01.01.04 // www.rada.com.ua.
38. Закон України “Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю” від 19.06.03 № 978, чинний з 01.01.04 // www.rada.com.ua.
39. Закон України “Про архітектурну діяльність” від 20.05.99 № 687 // www.rada.com.ua.
40. Закон України “Про відповідальність підприємств, їх об’єднань, установ та організацій за правопорушення у сфері містобудування” від 14.10.94 № 208, зі змін. та допов. від 15.05.03 // www.rada.com.ua.
41. Закон України “Про охорону культурної спадщини” від 08.06.2000 № 1805, зі змін. та допов. від 10.01.02 // www.rada.com.ua.
42. Закон України “Про мисливське господарство та полювання” від 22.02.2000 № 1478, зі змін. та допов. від 11.07.03 // www.rada.com.ua.
43. Про положення про Державний комітет України по земельних ресурсах: Указ Президента України від 14.08.2000 № 970 // www.rada.com.ua.
44. Про заходи щодо створення єдиної системи державної реєстрації земельних ділянок, нерухомого майна та прав на них у складі державного земельного кадастру: Указ Президента України від 17.02.03 № 134-р // www.rada.com.ua.
45. Положення про Державний комітет України по земельних ресурсах: Указ Президента України від 14.08.2000 № 970 // www.rada.com.ua.
46. Про затвердження спільних заходів щодо здійснення реєстрації прав на нерухоме майно: Наказ Міністерства юстиції України, Державного комітету України по земельних ресурсах, Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 26.02.03 № 15/5/44/39-р // www.rada.com.ua.
47. Про створення єдиної системи державної реєстрації земельних ділянок, нерухомого майна та прав на них у складі державного земельного кадастру та удосконалення структури державного підприємства “Центр державного земельного кадастру при Державному комітеті України по земельних ресурсах”: Наказ Дер-

Основна

48. *Земельне право України: Підручник / М. В. Шульга (кер. авт. кол.), Г. В. Анісімова, Н. О. Багай та ін.; За ред. М. В. Шульги. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 368 с.*
49. *Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / Л. О. Бондар, А. П. Гетьман, В. Г. Гончаренко та ін.; За заг. ред. В. В. Медведчука. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 656 с.*
50. *Заруба В. М. Історія держави і права України: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2005. — 224 с.*
51. *Кравченко В. В., Савчук О. П. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2005. — 560 с.*
52. *Шеремет А. П. Земельне право України: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2005. — 632 с.*
53. *Правознавство: Навч. посіб. / С. В. Дрожжина, О. О. Одінцева, В. О. Кондратьєв та ін. — К.: Знання, 2006. — 350 с.*
54. *Шемшученко Ю. Вибране. — К.: Юрид. думка, 2005. — 592 с.*
55. *Шпиталенко Г. А., Шпиталенко Р. Б. Основи правознавства: Навч. посіб. — 4-те вид. — К.: Каравела, 2006. — 376 с.*
56. *Земельне право України: Практикум / В. І. Курило, І. М. Миронець, А. В. Харламович та ін. — К.: Магістр-XXI сторіччя, 2006. — 144 с.*
57. *Курило В. І. Основи земельного права України: Навч. посіб. / За заг. ред. В. З. Ярчука. — К.: Магістр-XXI сторіччя, 2006. — 160 с.*
58. *Заруба В. М. Історія держави і права України: Навч. посіб. — К.: Істина, 2006. — 416 с.*
59. *Гринько С. В. Правові аспекти реєстрації прав на землю: Монографія. — К., 2004. — 172 с.*
60. *Нормативно-правові акти землекористування: Довідник / Уклад. А. В. Бодюк, М. К. Ковальчук, О. О. Петриненко. — К.: Академвидав, 2007. — 320 с.*
61. *Правознавство: Навч. посіб. — Суми: Університ. кн., 2006. — 554 с.*
62. *Заєць О. І. Правові аспекти земельної реформи в Україні: Монографія. — К., 2006. — 186 с.*
63. *Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / За ред. В. М. Кравчука. — К.: Істина, 2007. — 632 с.*

64. *Андрейцев В. І.* Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. – 2-ге вид., випр. – К.: Знання, 2007. – 446 с.
65. *Правознавство.* Практикум: Навч. посіб. / За заг. ред. С. М. Тимченка, Т. О. Коломієць. – Суми: Університет. кн., 2007. – 220 с.
66. *Роїна О. М.* Земельні відносини в Україні. – 3-є вид., змін. та допов. – К.: Вид-во КНТ, 2007. – 212 с.
67. *Мачуська І. Б.* Земельне право: Навч. посіб. – К.: Вид-во КНЕУ, 2007. – 280 с.
68. *Возняк Р. П., Ступень М. Г., Падляк І. М.* Земельно-правовий процес: Навч. посіб. – 2-ге вид., стереотип. – Л.: Новий Світ-2000, 2007. – 224 с.
69. *Основи держави і права України:* Підручник / За ред. проф. В. Л. Ортинського, В. К. Грищука, М. А. Мацька. – К.: Знання, 2008. – 584 с.
70. *Законодавство України про землю /* Упоряд. О. М. Роїна. – 7-ме вид., переробл. і допов. – К.: Вид-во КНТ, 2008. – 552 с.
71. *Земельні ділянки: правові та облікові рішення.* – 2008. – Вип. 6. – 242 с.
72. *Кононенко І. В.* Основи правознавства: Навч. посіб. у схемах і таблицях. – К.: Кондор, 2008. – 170 с.

Додаткова

73. *Аграрное, земельное и экологическое право Украины:* Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного, А. А. Каракаша. – Харьков: Истина, 2002.
74. *Андрейцев В. И.* Земельная реформа: Приватизация. Экология. Право. – К., 1997.
75. *Гавриш Н. С.* Грунти як об'єкт правової охорони // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. юридична. – Л., 2000. – Вип. 35. – С. 346–349.
76. *Екологічне право України. Особлива частина:* Підручник / За ред. В. І. Андрейцева. – К., 2001.
77. *Ерофеев Б. В.* Земельное право России: Учебник. – М., 2000.
78. *Земельне право:* Підручник / За ред. В. І. Семчика, П. Ф. Кулініча. – К., 2001.
79. *Земельный кодекс Украины. Комментарий /* Под ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. – Харьков, 2002.
80. *Иконническая И. А.* Земельное право Российской Федерации: Учебник. – М., 2001.

81. *Каракаш И. И.* Народное достояние или право собственности на природные ресурсы // Юрид. вісн. України. — 1999. — № 1. — С. 84–85.
82. *Крассов О. И.* Земельное право: Учебник. — М., 2000.
83. *Общая* теория советского земельного права / Под ред. Г. А. Алексеева, И. А. Иконниковой, Н. И. Краснова. — М., 1983.
84. *Панченко П. П., Славов В. П., Шмарчук В. А.* Аграрна історія України: Навч. посіб. — К., 1996.
85. *Титова Н. І.* Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. — 2002. — № 1. — С. 74.
86. *Чубуков Г. В., Погребной А. А.* Земельная недвижимость: сделки, правовое регулирование: Учеб. пособие. — М., 1997.
87. *Шульга М. В.* Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. — Харьков, 1998.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Теми для самостійної роботи та завдання до них.....	3
Список літератури.....	33

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Л. С. Тоболіч*
Комп'ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-3940

Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.
Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру

суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008